

Kőszegfalvi Ferenc

Dedikált József Attila-kötetek a Takács Ferenc-émlékkönyvtárban

Takács Ferenc (1893–1956) Hódmezővásárhely szociáldemokrata országgyűlési képviselője (1935–1939), az 1944-es debreceni ideiglenes nemzeti kormány tagja, a baloldali diktatúra, a koncepciós perek egyik áldozata volt. A szociáldemokrata párt országos vezetői közé tartozó politikust 1950-ben „hazaárulás” vádjával zárták börtönbe, mivel nem volt hajlandó átlépni a kommunista pártba. Családja három évig azt sem tudta, hol van. 1955-ben „kegyelemből” engedték szabadon, börtönben szerzett betegsége végzett vele.

Több ezer kötetes könyvtárának maradványát – amit letartóztatása után nem hurcolt el az államvédelmi hatóság –, gyönyörű gyűjteménye töredékét özvegye 1983-ban a hódmezővásárhelyi Németh László Városi Könyvtárnak adományozta.

A versszerető kőművestanonc a könyvek, könyvei segítségével, konok, kitartó önműveléssel szerzett szakmát, irodalmi, ideológiai műveltséget. Háza a harmincas évektől a vásárhelyi és az idelátogató írók, művészek találkozóhelye, a rászorulóknak menedék: megfordult náluk Medgyessy Ferenc, Németh László, Erdei Ferenc, Somlay Arthúr, de lehetőségéhez mérten mecénás is, támogatta a Vásárhelyen nyomorgó Kohán Györgyöt, s az ő költségükön jelentek meg például Pákozdy Ferenc Shakespeare-műfordításai és második verskötetete, az 1943-as *Förgetegben* is. A könyvtárnak adományozott 312 darab-ból álló kis kollekción nem egy darabja őrzi e kapcsolatok emlékét, számos dedikált kötet található közöttük. Az Erdélyi József, Illyés Gyula, Várnai Zseni és mások keze nyomát őrző könyvek közül azonban a legbecsesebb József Attila két verskötetének személyes ajánlásával ellátott példánya.

A népi írókon és a Szegedi Fiatalokon, Buday Györgyön kívül 1932 és 1936 között idősebb testvéri, szinte atyai barátság fűzte Takács Ferencet József Attilához. A költő, mint ismeretes, elsősorban 1932-ben és 1934-ben hónapokat töltött Vásárhelyen, nővéreinél, Makai Ödön otthonában, és szinte mindennapos vendég volt ebben az időszakban Galyasi Miklós költő vendégszerető háza, a „Műveröm” mellett a Munkásotthonban, ahol naponta találkozhattak, beszélgethettek Takácssal. Gyakran fölkereste Takácsék Száraz utcai házát is, sokszor úgy, hogy együtt tértek haza a házigazdával a Munkásotthonból. Takács Ferencné Erzsike Néni visszaemlékezése szerint kettejük megismerkedése a költő 1932. december 14-én, a kortárs költészetéről tartott nagy sikerű előadását követően történt.

A *Külvárosi éjnek* a Takács-könyvtárban őrzött dedikált példánya valószínűleg megismerkedésük dokumentuma, bár érdekes módon a megajándékozott neve nem szerepel rajta. Attila másnak szánhatta (a dátum szerint 1932. október 24-én) a kötetet, de a nevet ugyanazzal a tintával sűrűn lehúzta, s csak a további szöveg olvasható: „szeretettel, Bp.

1932. okt. 24. *József Attila.*" (A könyv akár névnap ajándéknak is tekinthető, hiszen Ferenc-nap december 3-án van, s ők Takácsné szerint december közepén ismerkedtek meg.)

Attila 1934-es vásárhelyi tavaszának talán legfontosabb eredménye válogatott verseinek sajtó alá rendezése; a *Medvetánc* kötettervének összeállítása volt. A június végén magával vitt kézirat fél éven belül, még az év karácsonyán megjelent a Révai Kiadó gondozásában. Az ismert tényeken túl különösen érdekes az a talán nem eléggé ismert körülmény, hogy a vásárhelyi munkásokat, meg a költő „Műveröm”-beli barátait alighanem a *Medvetánc* első magyarországi olvasói közé számíthatjuk, hogy Takács Ferenc személyesen szervezte a kötet itteni terjesztését. Amint ugyancsak Takácsnéól tudjuk, a kötet megjelenésének híre Makai Ödönék által terjedt el a városban. (A Munkásotthon Szövetkezetet meg a Munkásbankot ugyanis Makai munkahelye, a Kereskedelmi Bank patronálta, s így ő is, de a bank másik igazgatója, Blancz Béla is jó kapcsolatban volt a helyi munkásvezetőkkel.) Takács azonnal üzent a költőnek, küldessen egy csomaggal a könyvből. A kollekció, negyven példány, csakhamar meg is érkezett. Néhány kötetet átadtak a „Műveröm”-be, az ottani barátoknak, Faragó Sándornak, Galyasi Miklósnak, Losonczy Endrének, Pákozdy Ferencnek, a megmaradt példányokat Takács maga ajánlotta, árusította az Otthonba járó szervezett dolgozóknak, a munkásdalárda tagjainak, vagy személyes ismeretség alapján ajánlotta, adta ajándékba olyan személyeknek, akikről tudta, hogy értő olvasói lesznek a könyvnek. Így jutott például a könyv az akkor már két éve itt élő Kohán Györgyhöz.

Takács Ferenc saját dedikált példánya egy őszinte barátság szép dokumentuma. A száz, kézzel számozott példány közül a nyolcvannyolcadik a következő ajánlást hordozza: „*Takács Ferencnek meleg barátsággal. 1934. dec. József Attila.*”